

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

कृष्णयजुर्वेदीय तैत्तिरीयोपनिषदि
॥ महानारायणोपनिषत् ॥
॥ द्राविडपाठः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
॥ महानारायणोपनिषत् ॥
॥ द्राविडपाठः ॥

॥ हरिः ओ(४)म् ॥

स॒ह ना॑ववतु।

स॒ह नौ॑ भुनक्तु।

स॒ह वी॒र्यं॑ करवावहे।

ते॒ज॒स्विना॒वधी॑तमस्तु॒ मा वि॑द्विषा॒वहे॑।

ओं शान्ति॒श्शान्ति॒श्शान्तिः॑ ॥

अ॒म्भ॑स्यपा॒रे भुव॑नस्य॒ मध्ये॒

नाक॑स्य पृ॒ष्ठे म॑ह॒तो म॑ही॒यान्।

शु॒क्रेण॒ ज्योती॑ग॒षि स॑मनु॒प्रवि॑ष्टः

प्र॒जाप॑तिश्चरति॒ गर्भे॑ अ॒न्तः।

यस्मि॑न्नि॒दग्ं स॒ञ्च वि॒चैति॒

सर्वं॑ यस्मि॑न्दे॒वा अधि॑ वि॒श्वे नि॒षेदुः॑।

तदे॒व भू॑तं तदु॒ भव्य॑मा

इ॒दं तद॒क्षरे॑ पर॒मे व्यो॑मन्।

येना॑वृ॒तं खं च॒ दिवं॑ म॒हीं च॒

येनादित्यस्तपति तेजसा भ्राजसा च।
 यमन्तस्समुद्रे कवयो वयन्ति
 यदक्षरे परमे प्रजाः।
 यतः प्रसूता जगतः प्रसूती तोयेन
 जीवान्व्यसंसर्ज [व्यचंसर्ज] भूम्याम्।
 यदोषधीभिः पुरुषान्पशूश्च
 विवेश भूतानि चराचराणि।
 अतः परं नान्यदणीयसगं हि
 परात्परं यन्महतो महान्तम्।
 यदेकमव्यक्तमनन्तरूपं विश्वं
 पुराणं तमसः परस्तात् ॥ 1 ॥

तदेवर्तं तदु सत्यमाहुस्तदेव
 ब्रह्म परमं कवीनाम्।
 इष्टापूर्तं बहुधा जातं जायमानं
 विश्वं बिभर्ति भुवनस्य नाभिः।
 तदेवाग्निस्तद्वायुस्तथ्सूर्यस्तदु चन्द्रमाः।
 तदेव शुक्रममृतं तद्ब्रह्म तदापस्स प्रजापतिः।
 सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधि।
 कला मुहूर्ताः काष्ठाश्चाहोरात्राश्च सर्वशः।
 अर्धमासा मासा ऋतवस्संवत्सरश्च कल्पन्ताम् [कल्पताम्]।

स आपः प्रदु॒घे उ॒भे इ॒मे अ॒न्तरि॑क्ष॒मथो॒ सुवः॑ ।
 नैन॑मूर्ध्वं न तिर्य॑श्चं न म॒ध्ये परि॑जग्रभत् ।
 न तस्यै॑शे कश्च न तस्य॑ नाम म॒हद्य॑शः ॥ 2 ॥

न स॒न्दृशे॑ तिष्ठति रू॒पम॑स्य
 न चक्षु॑षा पश्यति कश्च॒नैन॑म् ।
 हृ॒दा म॑नी॒षा मन॑साऽभि॒क्लृप्तो॒
 य ए॑नं वि॒दुरमृ॑तास्ते भ॑वन्ति ।
 अ॒द्भ्यस्स॑म्भूतो हिर॒ण्यग॑र्भ इत्य॒ष्टौ ।
 ए॒ष हि दे॒वः प्र॒दिशोऽनु॒ सर्वाः
 पूर्॒वो हि जा॒तस्स उ॒ गर्भे॑ अ॒न्तः ।
 स वि॒जाय॑मानस्स जनि॒ष्यमा॑णः
 प्र॒त्यङ्मु॒खास्तिष्ठ॑ति वि॒श्वतो॑मुखः ।
 वि॒श्वत॑श्चक्षुरु॒त वि॒श्वतो॑मुखो
 वि॒श्वतो॑हस्त उ॒त वि॒श्वत॑स्पात् ।
 सम्बा॑हुभ्यां नम॑ति सम्प॒तत्रै॒र्द्यावा॑पृथि॒वी
 ज॒नय॑न्दे॒व एकः॑ ।
 वे॒नस्त॑त्पश्य॒न्विश्वा॒ भुव॑नानि
 वि॒द्वान् यत्र॒ विश्वं॒ भव॑त्येक॒नील॑म् ।
 यस्मि॑न्निद॒गं सश्च॒ वि चै॒कगुं॒ स ओतः॑
 प्रोत॑श्च वि॒भु प्र॒जासु॑ ।

प्र तद्वो॑चे अ॒मृतं॑ नु वि॒द्वान्गान्ध॒र्वो
नाम॑ निहि॒तं गुहा॑सु ॥ 3 ॥

त्रीणि॑ प॒दा निहि॑ता गुहा॑सु
यस्तद्वे॑दं स वि॒तुः पि॒ताऽस॑त्।
स नो॑ बन्धु॑र्जनि॒ता स वि॑धा॒ता
धामा॑नि वेद॒ भुव॑नानि॒ विश्वा॑।
यत्र॑ दे॒वा अ॒मृत॑मानशा॒नास्तृ॑तीये
धामा॑न्यभ्यैर॑यन्त।

परि॑ द्यावा॑पृथि॒वी य॑न्ति स॒द्यः
परि॑ लो॒कान्परि॑ दि॒शः परि॑ सुवः॑।
ऋ॒तस्य॑ तन्तुं॑ वि॒ततं॑ वि॒चृत्य॑
तद॑पश्य॒त्तद॑भवत् प्र॒जासु॑।
प॒रीत्य॑ लो॒कान्प॒रीत्य॑ भू॒तानि॑
प॒रीत्य॑ सर्वाः॑ प्र॒दिशो॑ दि॒शश्च॑।

प्र॒जाप॑तिः प्रथम॒जा
ऋ॒तस्या॑त्मना॒ऽऽत्मान॑म॒भि संब॑भूव।
सद॑स॒स्पति॑मद्भु॒तं प्रि॒यमिन्द्र॑स्य॒ काम्य॑म्।
सनि॑ मे॒धाम॑यासिषम्।
उद्दी॑प्यस्व जा॒तवे॑दोऽप॒घ्नन्नि॑र्ऋ॒तिं मम॑ ॥ 4 ॥

प॒शूश्च॒ मह्य॒माव॑ह॒ जीव॑नं च॒ दिशो॑ दश [दिश] ।
 मा नो॑ हि॒गंसी॒ज्जात॑वेदो॒ गाम॑श्च॒ पुरु॑षं जगत् ।
 अबि॑भ्रद॒ग्न आ॑ग॒हि श्रि॒या मा॒ परि॑पातय ।
 पुरु॑षस्य वि॒द्म सह॑स्रा॒क्षस्य॑ महा॒देव॑स्य॑ धीमहि ।
 तन्नो॑ रु॒द्रः प्रचो॑दयात् ।
 तत्पुरु॑षाय वि॒द्महे॑ महा॒देवाय॑ धीमहि ।
 तन्नो॑ रु॒द्रः प्रचो॑दयात् ।
 तत्पुरु॑षाय वि॒द्महे॑ व॒क्रतु॑ण्डाय॑ धीमहि ।
 तन्नो॑ दन्तिः प्रचो॑दयात् ।
 तत्पुरु॑षाय वि॒द्महे॑ सुव॑र्णप॒क्षाय॑ धीमहि ॥ 5 ॥

तन्नो॑ गरुडः प्रचो॑दयात् ।
 का॒त्याय॒नाय॑ वि॒द्महे॑ क॒न्यकु॑मारि॒ धीमहि॑ ।
 तन्नो॑ दु॒र्गिः प्रचो॑दयात् ।
 ना॒राय॒णाय॑ वि॒द्महे॑ वा॒सुदे॒वाय॑ धीमहि ।
 तन्नो॑ विष्णुः प्रचो॑दयात् ।
 स॒हस्र॑पर॒मा दे॒वी श॒तमू॑ला श॒ताङ्कु॑रा ।
 सर्व॑गं ह॒रतु॑ मे पा॒पं दू॒र्वा दु॑स्स्वप्न॒नाश॑नी ।
 अश्व॑क्रान्ते र॒थक्रान्ते॑ वि॒ष्णुक्रान्ते॑ व॒सुन्ध॑रा ।
 शिर॑सा॒ धारि॑ता दे॒वी र॒क्षस्व॑ मां पदे॒ पदे॑ ।
 उ॒द्धृता॑ऽसि व॑राहे॒ण कृ॒ष्णेन॑ श॒तबा॑हुना ॥ 6 ॥

भूमिर्धेनुर्धरणी लो॒कधा॒रिणी॑ ।
 मृ॒त्तिके॑ ह॒नं मे पा॒पं य॒न्म॒या दु॑ष्कृतं कृतम् ।
 त्वया॑ ह॒तेन॑ पा॒पेन॒ जी॒वा॒मि श॑रद॒श्शत॑म् ।
 मृ॒त्तिके॑ देहि॒ मे पु॒ष्टिं त्व॒यि स॑र्वं प्र॒तिष्ठि॑तम् ।
 ग॒न्ध॒द्वा॒रां दु॑राध॒रू॒षां नि॒त्यपु॑ष्टां करी॒षिणी॑म् ।
 [ग॒न्ध॒द्वा॒रां दु॑राध॒रू॒षां नि॒त्यपु॑ष्टां करी॒षिणी॑म् ।]
 ई॒श्वरी॑ग्ं स॑र्वभू॒ता॒नां ता॒मि॒होप॑ह्वये श्रियम् ।
 हि॒र॑ण्यशृङ्गं वरु॑णं प्रप॑द्ये
 ती॒र्थं मे॑ देहि॒ याचि॑तः ।
 य॒न्म॒या भु॑क्तम॒साधू॑नां पा॒पेभ्य॑श्च प्र॒तिग्र॑हः ।
 यन्मे॒ मन॑सा वा॒चा क॒र्म॒णा वा दु॑ष्कृतं कृतम् ।
 तन्न॒ इन्द्रो॒ वरु॑णो बृ॒हस्प॑तिस्सवि॒ता च॑
 पु॒नन्तु॒ पुनः॑ पुनः ॥ 7 ॥

सु॒मि॒त्रा न॒ आप॒ ओष॑धयस्सन्तु दु॒र्मि॒त्रास्त॑स्मै
 भू॒यासु॒र्योऽस्मान्द्वेष्टि॑ यं च॑ व॒यं द्वि॑ष्मः ।
 नमो॒ऽग्नये॑ऽप्सुम॒ते नम॑ इन्द्रा॒य
 नमो॒ वरु॑णाय॒ नमो॑ वा॒रुण्यै॑ नमो॒ऽद्भ्यः॑ ।
 [नमो॒ऽग्नये॑ऽप्सुम॒ते नम॑ इन्द्रा॒य
 नमो॒ वरु॑णाय॒ नमो॑ वा॒रुण्यै॑ नमो॒ऽद्भ्यः॑ ।]
 यद॒पां क्रू॑रं यद॑मे॒ध्यं यद॑शा॒न्तं तद॑प॑गच्छतात् ।

अ॒त्या॒श॒नाद॑ती॒पा॒नाद्य॒च्च उ॑ग्रात् प्र॒तिग्र॑हात्।
तन्मे॒ वरु॑णो रा॒जा पा॒णिना॑ ह्यव॒मर्श॑तु।
सोऽह॑मपा॒पो वि॒रजो॒ निर्मु॑क्तो मु॒क्तकि॒ल्बिषः॑।
नाक॑स्य पृ॒ष्ठमा॑रु॒ह्य ग॒च्छेद् ब्र॑ह्म॒सलो॒कता॑म्।
इ॒मं मे॑ गङ्गे॒ यमु॑ने सर॒स्वति॒ शुतु॑द्रि॒ स्तोम॑ग्
सच॑ता॒ परु॑ष्ण्या।

अ॒सि॒क्नि॒या म॑रुद्वृ॒धे वि॒तस्त॒याऽऽर्जी॑कीये
शृ॒णु॒ह्या सु॒षोम॑या।
ऋ॒तं च॑ स॒त्यं चा॒भी॒द्धात्त॒प्तोऽध्य॑जायत ॥ ८ ॥

ततो॒ रात्रि॑रजायत॒ तत॑स्समु॒द्रो अ॑र्णवः।
स॒मुद्रा॑दर्ण॒वादधि॑ संव॒त्सरो॒ अजा॑यत।
अ॒हो॒रा॒त्राणि॑ वि॒दध॑द्वि॒श्वस्य॑ मि॒षतो॒ वशी॑।
सूर्या॑च॒न्द्रम॑सौ धा॒ता य॑था पू॒र्वम॑कल्पयत्।
दि॒वं च॑ पृथि॒वीं चा॒न्तरि॑क्ष॒मथो॒ सुवः॑।
यत् पृ॑थि॒व्याग् रज॑स्स्व॒मान्तरि॑क्षे वि॒रोद॑सी।
इ॒माग्स्तदा॑पो वरु॒णः पु॒नात्वं॑धम॒र्षणः॑।
ए॒ष भू॑तस्य॒ भव्ये॑ भुव॒नस्य॑ गो॒प्ता।
ए॒ष पु॒ण्यकृ॑तां लो॒का॒नेष॑ मृ॒त्योर्हि॒र॒ण्मय॑म्।
द्यावा॑पृथि॒व्योर्हि॒र॒ण्मय॑ग् स॒ग्गं श्रि॑त॒ग् सुवः॑ ॥ ९ ॥

स नः सुवः सगंशिशधि।
 आर्द्रं ज्वलति ज्योतिरहमस्मि।
 ज्योतिर्ज्वलति ब्रह्माहमस्मि।
 योऽहमस्मि ब्रह्माहमस्मि।
 अहमेवाहं मां जुहोमि स्वाहा।
 अकार्यकार्यवकीर्णीस्तेनो भ्रूणहा गुरुतल्पगः।
 वरुणोऽपामघमर्षणस्तस्मात् पापात्प्रमुच्यते।
 रजोभूमिस्त्वमागं रोदयस्व प्रवदन्ति धीराः।
 पुनन्तु ऋषयः पुनन्तु वसवः पुनातु
 वरुणः पुनात्वघमर्षणः।
 आक्रान्त्समुद्रः प्रथमे विधर्मञ्जनयन्प्रजा
 भुवनस्य राजा ॥ 10 ॥

वृषा पवित्रे अधि सानो अव्ये
 बृहत्सोमो वावृधे सुवान इन्दुः।
 जातवेदसे सुनवाम सोममरातीयतो निदहाति वेदः।
 स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा
 नावेव सिन्धुं दुरिताऽत्यग्निः।
 तामग्निवर्णां तपसा ज्वलन्तीं
 वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टाम्।
 दुर्गा देवीगं शरणमहं प्रपद्ये

सु॒तर॑सि तर॒से नमः॑ ।
 अ॒ग्ने त्वं पा॑रया॒ नव्यो॑ अ॒स्मान्ध॒स्वस्तिभि॑रति
 दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वा ।
 पू॒श्च पृ॑थ्वी ब॒हुला॑ न उ॒र्वी
 भवा॑ तो॒काय॒ तन॑याय॒ शंयोः॑ ।
 वि॒श्वा॑नि नो दु॒र्गहा॑ जा॒तवे॑द॒स्सिन्धुं॑ न
 ना॒वा दु॑रि॒ताऽति॑पर्षि ।
 अ॒ग्ने अ॒त्रि॒वन्मन॑सा गृणा॒नोऽस्माकं॑
 भू॒त्ववि॒ता त॒नूना॑म् ।
 पृ॒त॒ना॒जित॒गं स॑ह॒मान॑म॒ग्निमु॒ग्रं
 हु॒वेम॑ पर॒मा॒ध॒स्थात् ।
 स नः॑ पर्ष॒दति॑ दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वा
 क्षा॒म॒द्दे॒वो अ॒ति दु॑रि॒ताऽत्य॑ग्निः ।
 प्र॒त्नोषि॑ क॒मीड्यो॑ अध्व॒रेषु॑ स॒नाच्च॑
 हो॒ता न॒व्यश्च॑ स॒त्सि ।
 [प्र॒त्नोषि॑ क॒मीड्यो॑ अध्व॒रेषु॑ स॒नाच्च॑
 हो॒ता न॒व्यश्च॑ स॒त्सि ।]
 स्वाश्चा॑ग्ने त॒नुव॑ पि॒प्रिय॑स्वा॒स्मभ्य॑
 च॒ सौ॒भ॒ग॒माय॑जस्व ॥ 11 ॥

पर॑स्ता॒द्यशो॑ गुहा॑सु मम॑ सुवर्ण॑प॒क्षाय॑ धीमहि॑ शतबा॒हुना॑
 पुनः॑ पुनरजायत॒ सुवो॑ राजा॑ स॒ध॒स्था॒त्त्रीणि॑ च ॥ 1 ॥

भूर॒ग्नये॑ पृ॒थि॒व्यै स्वाहा॑
 भुवो॑ वा॒यवे॒ऽन्तरि॑क्षाय॒ स्वाहा॑
 सुव॑रादि॒त्याय॑ दि॒वे स्वाहा॑
 भूर्भुव॑स्सुव॑श्च॒न्द्रम॑से दि॒ग्भ्यस्स्वाहा॑
 नमो॑ दे॒वेभ्य॑स्स्व॒धा पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुव॑स्सुव॒रोम् ॥ 12 ॥ ॥ 2 ॥

भूर॒न्नम॑ग्नये॑ पृ॒थि॒व्यै स्वाहा॑
 भुवो॑ऽन्नं वा॒यवे॒ऽन्तरि॑क्षाय॒ स्वाहा॑
 सुव॑र॒न्नमादि॑त्याय॑ दि॒वे स्वाहा॑
 भूर्भुव॑स्सुव॒रन्नं॑ च॒न्द्रम॑से दि॒ग्भ्यस्स्वाहा॑
 नमो॑ दे॒वेभ्य॑स्स्व॒धा पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुव॑स्सुव॒रन्नमो॑म् ॥ 13 ॥ ॥ 3 ॥

भूर॒ग्नये॑ च पृ॒थि॒व्यै च॑ मह॒ते च॑ स्वाहा॑
 भुवो॑ वा॒यवे॑ चा॒न्तरि॑क्षाय च मह॒ते च॑ स्वाहा॑
 सुव॑रादि॒त्याय॑ च दि॒वे च॑ मह॒ते च॑ स्वाहा॑
 भूर्भुव॑स्सुव॑श्च॒न्द्रम॑से च॑ नक्ष॑त्रेभ्यश्च
 दि॒ग्भ्यश्च॑ मह॒ते च॑ स्वाहा॑ नमो॑ दे॒वेभ्य॑स्स्व॒धा
 पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुव॑स्सुव॒र्मह॑रोम् ॥ 14 ॥ ॥ 4 ॥

पा॒हि नो॑ अ॒ग्न ए॒नसे॑ स्वाहा॑
 पा॒हि नो॑ वि॒श्ववे॑द॒से स्वाहा॑
 य॒ज्ञं पा॑हि विभा॒वसो॑ स्वाहा॑
 सर्व॑ पा॒हि श॑त॒क्रतो॑ स्वाहा॑ ॥ 15 ॥ ॥ 5 ॥

[पाहि नो अ॒ग्न ए॒न॒से स्वा॒हा।
 पाहि नो॑ वि॒श्ववे॒द॒से स्वा॒हा।
 यज्ञं पाहि वि॒भा॒व॒सो स्वा॒हा।
 सर्वं पाहि शत॒क्र॒तो स्वा॒हा ॥ 15 ॥ ॥ 5 ॥]

यश्छ॒न्द॒सामृष॒भो वि॒श्वरू॒पश्छ॒न्दो॑भ्य॒श्छ॒न्दाग्स्या
 वि॒वेशं॑ स॒ताग् शि॒क्यः प्रोवा॒चोप॒निष॒दिन्द्रो॑
 ज्येष्ठ॑ इ॒न्द्रियाय॑ ऋषि॒भ्यो नमो॑ दे॒वेभ्य॑स्स्व॒धा
 पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुव॒स्सुव॒रोम् ॥ 16 ॥ ॥ 6 ॥

नमो॑ ब्रह्म॑णे धा॒रणं॑ मे अ॒स्त्वनि॑राकरणं
 धा॒रयि॑ता भूयासं॒ कर्ण॑योश्श्रुतं
 मा च्यो॑ढ्वं ममा॒मुष्य॑ ओम् ॥ 17 ॥ ॥ 7 ॥

ऋ॒तं तप॑स्स॒त्यं तप॑श्श्रुतं तप॑श्शान्तं
 तपो॑ दानं॒ तपो॑ यज्ञ॒स्तपो॑
 भूर्भुव॒स्सुव॒र्ब्रह्मै॑तदुपा॒स्वैत॑त्तपः ॥ 18 ॥ ॥ 8 ॥

यथा॑ वृ॒क्षस्य॑ स॒म्पुष्पि॑तस्य दू॒राद्गन्धो॑ वा॒त्ये॒वं
 पु॒ण्यस्य॑ क॒र्मणो॑ दू॒राद्गन्धो॑ वा॒ति॒ यथा॑ऽसिधा॒रां
 क॒र्तेऽव॑हितामव॒क्रामे॒द्यद्यु॒वे यु॒वे ह वा॑
 वि॒ह्वलि॑ष्यामि क॒र्तं प॑तिष्यामीत्ये॒वम॒मृता॑दा॒त्मानं॑
 जुगुप्स॑ेत् ॥ 19 ॥ ॥ 9 ॥

अ॒णोरणी॑यान्म॒हतो म॒हीयाना॑त्मा
 गु॒हायां॑ नि॒हि॒तोऽस्य॑ ज॒न्तोः।
 तम॑क्र॒तुं प॒श्यति॑ वी॒तशो॑को धा॒तुः
 प्र॒सादा॑न्महि॒मान॑मी॒शम्।
 स॒प्त प्रा॒णाः प्र॒भव॑न्ति
 तस्मा॑त्स॒प्तार्चि॑ष॒स्समि॑ध॒स्सप्त॑ जि॒ह्वाः।
 स॒प्त इ॒मे लो॒का येषु॑ चर॑न्ति प्रा॒णा
 गु॒हाश॑यां नि॒हि॒तास्स॒प्तस॑प्त।
 अत॑स्समु॒द्रा गिर॑य॒श्च स॒र्वेऽस्मा॑त्स्यन्द॑न्ते
 सिन्ध॑व॒स्सर्व॑ रू॒पाः।
 अत॑श्च वि॒श्वा ओष॑धयो रसा॑श्च
 येनै॑ष भू॒तस्ति॑ष्ठत्यन्तरा॒त्मा।
 ब्र॒ह्मा दे॒वानां॑ प॒द्वीः क॑वी॒नामृ॑षि॒र्विप्रा॑णां
 म॒हिषो॑ मृ॒गाणा॑म्।
 श्ये॒नो गृ॒द्ध्राणा॑ग् स्व॒धिति॑र्व॒नाना॑ग्
 सोमः॑ प॒वित्र॒मत्यै॑ति रेभ॒न्।
 अ॒जामे॑कां लो॒हित॑शु॒क्ल कृ॒ष्णां ब॒र्ही
 प्र॒जां ज॒नय॑न्ती॒ग् स॒रूपाम्॑।
 अ॒जो ह्ये॑को जुष॒माणोऽनु॑शेते
 जहा॑त्ये॒नां भु॒क्तभो॑गा॒मजो॑ऽन्यः ॥ 20 ॥

ह॒गुंस॑शुचि॒षद्व॑सु॒रन्तरि॑क्ष॒सद्धो॑ता
 वेदि॒षदति॑थिर्दु॒रोण॑सत्।
 नृ॒षद्व॑र॒सदृ॑त॒सद्व्यो॑म॒सद॒जा गो॒जा
 ऋ॒त॒जा अ॑द्रि॒जा ऋ॒तं बृ॑हत्।
 यस्मा॑ञ्जा॒ता न॒ प॒रा नै॒व किञ्च॑ना॒स॒ य
 आ॑वि॒वेश॒ भुव॑नानि॒ विश्वा॑।
 प्र॒जाप॑तिः प्र॒जया॑ संविदा॒नस्त्रीणि॑
 ज्योती॑ग॒षि स॑चते॒ स षोड॑शी।
 वि॒ध॒र्तार॑गं हवामहे॒ वसोः॑ कु॒विद्व॑नाति॒ नः।
 स॒वि॒तारं॑ नृचक्ष॑सम्।
 अ॒द्या नो॑ दे॒वस॑वितः प्र॒जाव॑त्सा॒वीस्सौ॑भ॒गम्।
 प॒रा दु॒ष्वप्रि॑यगं सु॒व।
 विश्वा॑नि दे॒व स॑वितर्दुरि॒तानि॑ प॒रासु॑व।
 यद्भ॒द्रं तन्म॒ आसु॑व ॥ 21 ॥

मधु॑ वा॒ता ऋ॒ताय॑ते मधु॑ क्षरन्ति॒ सिन्ध॑वः।
 मा॒ध्वीर्न॑स्सन्त्वोष॑धीः।
 मधु॑ नक्त॑मु॒तोष॑सि॒ मधु॑म॒त्पार्थि॑व॒गं रजः॑।
 मधु॑ द्यौर॑स्तु नः पि॒ता।
 मधु॑मान्नो॒ वन॑स्पति॒र्मधु॑मागं अस्तु॒ सूर्यः॑।
 मा॒ध्वीर्गा॒वो भ॑वन्तु नः।

घृतं मि॑मिक्षे घृत॑मस्य॒ योनि॑र्घृते
 श्रि॒तो घृत॑मु॒वस्य॒ धाम॑।
 अ॒नुष्व॒धमा॑व॒ह मा॒दय॑स्व॒ स्वाहा॑कृतं
 वृष॑भ वक्षि ह॒व्यम्।
 स॒मुद्रा॑दूर्मि॒र्मधु॑मा॒गुं उ॒दार॑दुपा॒गुंशुना॒
 सम॑मृत॒त्वमा॑न॒ट्।
 घृत॑स्य॒ नाम॒ गुह्यं॒ यदस्ति॑ जि॒ह्वा
 दे॒वाना॑म॒मृत॑स्य॒ नाभिः॑ ॥ 22 ॥

व॒यं नाम॒ प्रब्र॑वामा घृ॒तेना॒स्मिन्
 य॒ज्ञे धा॑रयामा॒ नमो॑भिः।
 उप॑ ब्र॒ह्मा शृ॑णवच्छु॒स्यमा॑नं
 चतु॑श्शृङ्गोऽव॒मीद्वौ॒र ए॒तत्।
 च॒त्वारि॒ शृङ्गा॒ त्रयो॑ अस्य॒ पादा॒ द्वे
 शी॒र्षे स॒प्त ह॑स्ता॒सो अ॒स्य।
 त्रिधा॑ ब॒द्धो वृ॑ष॒भो रो॑रवीति
 म॒हो दे॒वो म॒र्त्या॒गुं आ॑वि॒वेश।
 त्रिधा॑ हि॒तं पु॒णिभि॑र्गुह्य॒मानं
 ग॒वि दे॒वासो॑ घृत॑मन्व॒विन्द॑न्।
 [त्रिधा॑ हि॒तं पु॒णिभि॑र्गुह्य॒मानं
 ग॒वि दे॒वासो॑ घृत॑मन्व॒विन्द॑न्।]

इन्द्र॑ एक॒गुं सूर्य॑ एकं॑ जजान
 वे॒नादे॑क॒ग्गुं स्व॒धया॑ नि॒ष्ट॑तक्षुः।
 यो दे॒वानां॑ प्रथ॒मं पु॒रस्ता॒द्वि॒श्व॒ाधि॒को
 रु॒द्रो म॒हर्षिः॑।
 हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भं प॑श्यत् जाय॑मान॒गुं स नो॑
 दे॒वश्शु॒भया॑ स्मृत्या॒ संयु॑नक्तु।
 यस्मा॒त्प॒रं ना॑प॒रम॑स्ति॒ किञ्चि॒द्यस्मा॒न्नाणी॑यो
 न ज्यायो॑ऽस्ति॒ कश्चित्॑।
 वृ॒क्ष इ॒व स्तब्धो॑ दि॒वि ति॑ष्ठ॒त्येक॒स्तेने॒दं
 पूर्णं॑ पु॒रुषे॑ण॒ सर्व॑म् ॥ 23 ॥

न कर्म॑णा न प्र॒जया॑ धने॑न॒ त्यागे॑नैके अमृ॑त॒त्वमा॑न॒शुः।
 परे॑ण॒ नाकं॑ निहि॑तं गुहा॑यां
 वि॒भ्राज॑ते॒ यद्य॑त॒यो वि॒शन्ति॑।
 वे॒दान्त॑ वि॒ज्ञान॑ सुनि॑श्चितार्था॒स्सन्न्या॑स
 यो॒गाद्य॑त॒यश्शु॒द्ध सत्त्वाः॑।
 ते ब्र॑ह्मलो॒के तु प॑रान्त॒काले॑
 प॑रा॒मृता॒त्प॒रिमु॑च्यन्ति॒ सर्वे॑।
 द॒ह॒रं वि॒पाप्मं॑ प॒रवे॑ऽश्म भू॒तं
 यत्पु॑ण्डरी॒कं पु॒रम॑ध्यस॒ग्गु॒स्थम्।
 तत्रा॑पि॒ द॒ह॒रं ग॒गनं॑ वि॒शोक॑स्तस्मिन्

यदन्तस्तदुपासितव्यम्।
यद्वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्तै च प्रतिष्ठितः।
तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परस्स महेश्वरः ॥ 24 ॥

अजोऽन्यस्सुव नाभिस्सर्वमष्टौ च ॥ 10 ॥

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशंभुवम्।
विश्वं नारायणं देवमक्षरं परमं प्रभुम्।
विश्वतः परमं नित्यं विश्वं नारायणं हरिम्।
विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति।
पतिं विश्वस्यात्मेश्वरं शाश्वतं शिवमच्युतम्।
नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं परायणम्।
[नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं परायणम्।]
नारायणपरं ब्रह्म तत्त्वं नारायणः परः।
[नारायणपरं ब्रह्म तत्त्वं नारायणः परः।]
नारायणपरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः।
[नारायणपरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः।]
यच्च किञ्चिज्जगत्यस्मिन्दृश्यते श्रूयतेऽपि वा।
अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्य नारायणः स्थितः ॥ 25 ॥

अनन्तमव्ययं कविं समुद्रेऽन्तं विश्वशंभुवम्।
पद्मकोशप्रतीकाशं हृदयं चाप्यधोमुखम्।
अधो निष्ठ्या वितस्त्यां तु नाभ्यामुपरि तिष्ठति।

हृदयं तद्विजानीयाद्विश्वस्यायतनं महत्।
 सन्ततं सिराभिस्तु लम्बत्या कोशसन्निभम्।
 तस्यान्ते सुषिरं सूक्ष्मं तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम्।
 तस्य मध्ये महानग्निर्विश्वार्चिर्विश्वतोमुखः।
 सोऽग्रभुग्विभजन्तिष्ठन्नाहारमजरः कविः।
 सन्तापयति स्वं देहमापादतलमस्तकम्।

[सन्तापयति स्वं देहमापादतलमस्तकम्।]

तस्य मध्ये वह्निशिखा अणीयोर्ध्वा व्यवस्थितः।
 नीलतोयदमध्यस्था विद्युल्लेखेव भास्वरा।
 नीवारशूकवत्तन्वी पीता भास्यात्तनूपमा।
 [नीवारशूकवत्तन्वी पीता भास्यात्तनूपमा।]

तस्यां शिखाया मध्ये परमात्मा व्यवस्थितः।
 स ब्रह्मा स शिवस्सेन्द्रस्सोऽक्षरः परमस्स्वराट् ॥ 26 ॥

नारायणस्थितो व्यवस्थितश्चत्वारि च ॥ 11 ॥

ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्।
 ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमः ॥ 27 ॥ ॥ 12 ॥

आदित्यो वा एष एतन्मण्डलं तपति तत्र ता
 ऋचस्तदृचा मण्डलग्ं स ऋचा लोकोऽथ
 य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिर्दीप्यते तानि सामानि
 स साम्ना मण्डलग्ं स साम्ना लोकोऽथ

य ए॒ष ए॒तस्मिन्मण्ड॑लेऽर्चि॒षि पु॒रुष॑स्तानि
यजू॑र्ग॒षि स यजु॑षा म॒ण्डल॑गुं स यजु॑षां
लो॒कस्सै॑षा त्र॒य्येव॑ वि॒द्या त॑पति
य ए॒षोऽन्तरा॑दित्ये हि॒र॒ण्मयः॑ पु॒रुषः॑ ॥ 28 ॥ ॥ 13 ॥

आ॒दि॒त्यो वै ते॒ज॒ ओजो॑ ब॒लं यश॑श्चक्षु॒श्श्रोत्र॑मा॒त्मा
मनो॑ म॒न्युर्मनु॑र्मृत्युस्स॒त्यो मि॒त्रो
वा॒युरा॑का॒शः प्रा॒णो लो॑कपा॒लः कः किं कं
तथ्स॒त्यमन्न॑मायु॒रमृतो॑ जी॒वो वि॒श्वः
कत॑मस्स्वय॒म्भुः प्र॒जाप॑तिस्संवथ्स॒र इति॑
संवथ्स॒रोऽसा॑वादि॒त्यो य ए॒ष पु॒रुष ए॒ष
भू॒ताना॑मधि॒पति॑र्ब्रह्म॒णस्सायु॑ज्य॒गं
सलो॒कता॑माप्रोत्ये॒तासा॑मे॒व दे॒वता॑ना॒गुं
सायु॑ज्य॒गं सा॒र॒ष्टि॒तागं॑ समा॒नलो॒कता॑माप्रोति
य ए॒वं वेदे॑त्युप॒निष॑त् ॥ 29 ॥ ॥ 14 ॥

घृ॒णि॒स्सूर्य॑ आ॒दि॒त्योम॑र्चयन्ति तप॑स्स॒त्यं
मधु॑ क्षरन्ति तद्ब्रह्म तदाप॒ आपो॑
ज्योती॑ रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुव॒स्सुव॒रोम् ॥ 30 ॥ ॥ 15 ॥

सर्वो॑ वै रु॒द्रस्तस्मै॑ रु॒द्राय॑ नमो॑ अस्तु।
पु॒रुषो॑ वै रु॒द्रस्सन्म॒हो नमो॑ नमः।

विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा

जातं जायमानं च यत्।

सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ 31 ॥ ॥ 16 ॥

कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे।

वोचेम शन्तमग्ं हृदे।

सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ 32 ॥ ॥ 17 ॥

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यपतयेऽम्बिकापतय

उमापतये नमो नमः ॥ 33 ॥ ॥ 18 ॥

यस्य वैकङ्कत्यग्निहोत्रहवणी भवति प्रतिष्ठिताः

प्रत्येवास्याहुतयस्तिष्ठन्त्यथो प्रतिष्ठित्यै ॥ 34 ॥ ॥ 19 ॥

कृणुष्व पाज् इति पञ्च ॥ 35 ॥ ॥ 20 ॥

अदितिर्देवा गन्धर्वा मनुष्याः पितरोऽसुरास्तेषां

सर्वभूतानां माता मेदिनी महती

मही सावित्री गायत्री जगत्युर्वी पृथ्वी बहुला

विश्वा भूता कतमा का या सा

सत्येत्यमृतेति वसिष्ठः ॥ 36 ॥ ॥ 21 ॥

आपो वा इदग्ं सर्वं विश्वा भूतान्यापः प्राणा वा

आपः पशव आपोऽमृतमापोऽन्नमापस्सम्राडापो

[आपः पशव् आपोऽमृतमापोऽन्नमापस्सम्राडापौ]

विराडापस्स्वराडापश्छन्दागस्यापो
ज्योतीगृष्यापस्सत्यमापस्सर्वा देवता
आपो भूर्भुवस्सुवराप ओम् ॥ 37 ॥ ॥ 22 ॥

आपः पुनन्तु पृथिवीं पृथिवी पूता पुनातु माम्।
पुनन्तु ब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मपूता पुनातु माम्।
यदुच्छिष्टमभोज्यं यद्वा दुश्चरितं मम।
सर्वं पुनन्तु मामापौऽसतां च प्रतिग्रह्णस्व स्वाहा ॥ 38 ॥ ॥ 23 ॥

अग्निश्च मा मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः।
पापेभ्यो रक्षन्ताम्।
यदह्मा पापमकार्षम्।
मनसा वाचा हस्ताभ्याम्।
पद्भ्यामुदरेण शिश्ना।
अहस्तदवलुम्पतु।
यत्किञ्च दुरितं मयि।
इदमहं माममृतयोनौ।
सत्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ 39 ॥ ॥ 24 ॥

सूर्यश्च मा मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः।
पापेभ्यो रक्षन्ताम्।

यद्रात्रिया पापमकार्षम्।
 मनसा वाचा हस्ताभ्याम्।
 पद्भ्यामुदरेण शिश्ना।
 रात्रिस्तदवलुम्पतु।
 यत्किञ्च दुरितं मयि।
 इदमहं माममृतयोनौ।
 सूर्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ 40 ॥ ॥ 25 ॥

आयातु वरदा देव्यक्षरं ब्रह्म सम्मितम्।
 गायत्रीं छन्दसां मातेदं ब्रह्म जुषस्व नः।
 ओजोऽसि सहोऽसि बलमसि भ्राजोऽसि देवानां
 धाम नामासि विश्वमसि विश्वायुस्सर्वमसि
 सर्वायुरभिभूरो गायत्रीमावाहयामि ॥ 41 ॥ ॥ 26 ॥

ओं भूः।
 ओं भुवः [ओं भुवः]।
 ओग्ं सुवः [ओग्ं सुवः]।
 ओं महः [ओं महः]।
 ओं जनः [ओं जनः]।
 ओं तपः [ओं तपः]।
 ओग्ं सत्यम्।
 ओं तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि।

धियो॒ यो नः॑ प्रचोदया॑त्।

ओमापो॒ ज्योती॒ रसो॒ऽमृतं॑ ब्रह्म॒ भूर्भुव॒स्सुव॒रोम् ॥ 42 ॥ ॥ 27 ॥

ओं भूर्भुव॒स्सुव॒र्मह॒र्जन॒स्तप॑स्सत्यं॒ तद्ब्रह्म॒

तदाप॒ आपो॒ ज्योती॒रसो॒ऽमृतं॑ ब्रह्म॒

भूर्भुव॒स्सुव॒रोम् ॥ 43 ॥ ॥ 28 ॥

ओं तद्ब्रह्म॒ [ओं तद्ब्रह्म॒]।

ओं तद्वायुः॒ [ओं तद्वायुः॒]।

ओं तदात्मा॒ [ओं तदात्मा॒]।

ओं तत्सर्वम्॒ [ओं तत्सर्वम्॒]।

ओं तत्पुरो॒र्नमः॑ [ओं तत्पुरो॒र्नमः॑] ॥ 44 ॥ ॥ 29 ॥

उत्तमे॑ शिख॑रे दे॒वी भू॒म्यां प॑र्वत॒मूर्ध॑नि।

ब्रा॒ह्मणै॑भ्यो ह्य॑नुज्ञा॒नं ग॒च्छ दे॒वि य॒थासु॑खम् ॥ 45 ॥ ॥ 30 ॥

ओं अन्तश्चरति॑ भू॒तेषु॒ गुहा॑यां वि॒श्वमूर्ति॑षु।

त्वं यज्ञ॑स्त्वं विष्णु॑स्त्वं वषट्कार॑स्त्व॒ङ्

रुद्र॑स्त्वं ब्रह्मा॑ त्वं प्रजा॒पतिः॑ ॥ 46 ॥ ॥ 31 ॥

अ॒मृतो॒प॒स्तर॑णमसि ॥ 47 ॥ ॥ 32 ॥

प्रा॒णे निवि॑ष्टो॒ऽमृतं॑ जुहोमि।

प्रा॒णाय॒ स्वाहा॑।

अ॒पा॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 अ॒पा॒नाय॒ स्वाहा॑।
 व्या॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 व्या॒नाय॒ स्वाहा॑।
 उ॒दा॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 उ॒दा॒नाय॒ स्वाहा॑।
 स॒मा॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 स॒मा॒नाय॒ स्वाहा॑।
 ब्रह्म॑णि म आ॒त्माऽमृत॑त्वाय ॥ 48 ॥ ॥ 33 ॥

प्रा॒णे नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 शि॒वो मांऽऽवि॒शाप्र॑दाहाय।
 प्रा॒णाय॒ स्वाहा॑।
 अ॒पा॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 शि॒वो मांऽऽवि॒शाप्र॑दाहाय।
 अ॒पा॒नाय॒ स्वाहा॑।
 व्या॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 शि॒वो मांऽऽवि॒शाप्र॑दाहाय।
 व्या॒नाय॒ स्वाहा॑।
 उ॒दा॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि।
 शि॒वो मांऽऽवि॒शाप्र॑दाहाय।

उ॒दा॒नाय॒ स्वाहा॑ ।
स॒मा॒ने नि॒वि॒ष्टोऽमृतं॑ जुहोमि ।
शि॒वो मांऽऽवि॒शाप्र॑दाहाय ।
स॒मा॒नाय॒ स्वाहा॑ ।
ब्रह्म॑णि म आ॒त्माऽमृत॑त्वाय ॥ 49 ॥ ॥ 34 ॥

अ॒मृ॒तापि॒धानम॑सि ॥ 50 ॥ ॥ 35 ॥

श्र॒द्धायां॑ प्रा॒णे नि॒वि॒श्यामृत॑गं हु॒तं
प्रा॒णम॑न्ने॒नाप्या॑यस्व ।
अ॒पा॒ने नि॒वि॒श्यामृत॑गं
हु॒तम॑पा॒नम॑न्ने॒नाप्या॑यस्व ।
व्या॒ने नि॒वि॒श्यामृत॑गं हु॒तं
व्या॒नम॑न्ने॒नाप्या॑यस्व ।
उ॒दा॒ने नि॒वि॒श्यामृत॑गं
हु॒तमु॑दा॒नम॑न्ने॒नाप्या॑यस्व ।
स॒मा॒ने नि॒वि॒श्यामृत॑गं हु॒तगं
स॒मा॒नम॑न्ने॒नाप्या॑यस्व ।
ब्रह्म॑णि म आ॒त्माऽमृत॑त्वाय ॥ 51 ॥ ॥ 36 ॥

प्रा॒णानां॑ ग्रन्थि॒रसि॑ रु॒द्रो
मांऽऽवि॒शान्त॑क॒स्तेना॑न्ने॒नाप्या॑यस्व ॥ 52 ॥ ॥ 37 ॥

अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषोऽङ्गुष्ठं च समाश्रितः।

ईशस्सर्वस्य जगतः प्रभुः प्रीणाति विश्वभुक् ॥ 53 ॥ ॥ 38 ॥

मे॒धा दे॒वी जु॒षमा॑णा न॒ आगा॑द्वि॒श्वार्ची॑

भ॒द्रा सु॑मन॒स्यमा॑ना।

त्वया॒ जुष्टा॑ जु॒षमा॑णा दुरुक्ता॑न्बृ॒हद्व॑देम

वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑।

त्वया॒ जुष्टं॑ ऋ॒षिर्भव॑ति दे॒वि त्वया॒

ब्र॒ह्मा ग॒तश्री॑रु॒त त्वया॑।

त्वया॒ जुष्टं॑श्चि॒त्रं वि॑न्दते वसु॒ सा नो॑

जुष॑स्व॒ द्रवि॑णे न मे॒धे ॥ 54 ॥ ॥ 39 ॥

मे॒धां म॒ इन्द्रो॑ ददातु मे॒धां दे॒वी सर॑स्वती।

मे॒धां मे॑ अ॒श्विना॑वु॒भावाध॑त्तां पुष्क॑र॒स्रजा ॥ 55 ॥ ॥ 40 ॥

अ॒प्स॒रासु॒ या मे॒धा ग॑न्ध॒र्वेषु॑ च॒ यन्मनः॑।

दै॒वी मे॒धा म॑नुष्य॒जा सा मा॑ मे॒धा सुर॑भिर्जुषताम् ॥ 56 ॥ ॥ 41 ॥

आ मा॑ मे॒धा सुर॑भिर्वि॒श्वरू॑पा

हि॒र॑ण्यवर्णा॒ जग॑ती जग॒म्या।

ऊ॒र्ज॑स्वती॒ पय॑सा॒ पिन्व॑माना॒ सा मा॑

मे॒धा सु॒प्रती॑का जुषताम् ॥ 57 ॥ ॥ 42 ॥

स॒द्योजा॒तं प्र॑पद्यामि स॒द्योजा॒ताय॒ वै नमः॑ ।

भ॒वेभ॑वे॒ नाति॑भवे भजस्व मां भ॒वोद्भ॑वाय॒ नमः॑ ॥ 58 ॥ ॥ 43 ॥

वा॒म॒दे॒वाय॒ नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॒ नमो॑ रु॒द्राय॒

नमः॑ का॒लाय॒ नमः॑ कल॑विकर॒णाय॒

नमो॑ बल॑विकर॒णाय॒ नमो॑ बल॑प्रमथ॒नाय॒

नम॑स्सर्व॒भूत॑दम॒नाय॒ नमो॑ म॒नोन्म॑नाय॒ नमः॑ ॥ 59 ॥ ॥ 44 ॥

अ॒घोरे॑भ्योऽथ॒ घोरे॑भ्यो॒ घोर॑घोर॒तरे॑भ्यः

स॒र्वत॑श्शर्व॒ सर्वे॑भ्यो॒ नम॑स्ते अस्तु रु॒द्ररू॑पेभ्यः ॥ 60 ॥ ॥ 45 ॥

तत्पु॑रुषाय वि॒द्महे॑ महा॒देवाय॑ धीमहि ।

तन्नो॑ रु॒द्रः प्र॑चो॒दया॑त् ॥ 61 ॥ ॥ 46 ॥

ई॒शान॑स्सर्व॒विद्या॒नामी॒श्वर॑स्सर्व॒भूता॒नां

ब्र॒ह्माऽधि॑पति॒र्ब्रह्म॑णोऽधि॑पति॒र्ब्रह्मा॑

शि॒वो मे॑ अस्तु सदाशि॒वोम् ॥ 62 ॥ ॥ 47 ॥

ब्र॒ह्म॑ मेतु॒ माम् ।

मधु॑ मेतु॒ माम् ।

ब्र॒ह्म॑मे॒व मधु॑ मेतु॒ माम् ।

यास्ते॑ सोम प्र॒जा व॒त्सोऽभि॒ सो अ॒हम् ।

दुस्व॑प्र॒हन्दु॑रुष्व॒हा ।

यास्ते॑ सोम प्रा॒णाग्स्ताञ्जु॑होमि ।

त्रिसु॑पर्ण॒मया॑चितं ब्राह्म॒णाय॑ दद्यात्।
 ब्रह्म॒ह॒त्यां वा ए॒ते घ्न॑न्ति।
 ये ब्रा॑ह्म॒णास्त्रिसु॑पर्णं पठ॑न्ति।
 ते सोमं॑ प्राप्नु॑वन्ति।
 आ॒स॒ह॒स्रात् प॒ङ्क्तिं पुन॑न्ति।
 ओम् ॥ 63 ॥ ॥ 48 ॥

ब्रह्म॑ मे॒धया॑।
 मधु॑ मे॒धया॑।
 ब्रह्म॑मे॒व मधु॑ मे॒धया॑।
 अ॒द्या नो॑ देव स॒वितः प्र॒जाव॑त्सा॒वीस्सौभ॑गम्।
 परा॑ दु॒ष्प्रि॑यग्ं सुव।
 विश्वा॑नि देव स॒वितर्दु॑रि॒तानि॒ परा॑सुव।
 यद्भ॒द्रं तन्म॒ आसु॑व।
 मधु॑ वाता॑ ऋ॒ताय॑ते मधु॑ क्षर॑न्ति सिन्ध॑वः।
 माध्वी॑र्न॒स्सन्त्वोष॑धीः।
 मधु॑ नक्तं॑ मु॒तोष॑सि मधु॑म॒त्पार्थि॑वग्ं रजः॑ ॥ 64 ॥

मधु॑ द्यौर॑स्तु नः पि॒ता।
 मधु॑मान्नो॒ वन॒स्पति॑र्मधु॑माग्ं अस्तु॒ सूर्यः॑।
 माध्वी॑र्गावो॒ भवन्तु॑ नः।
 य इ॒मं त्रिसु॑पर्ण॒मया॑चितं ब्राह्म॒णाय॑ दद्यात्।

भ्रू॒ण॒ह॒त्यां वा ए॒ते घ्न॑न्ति।
 ये ब्रा॑ह्म॒णास्त्रि॑सु॒प॒र्णं प॑ठन्ति।
 ते सोमं प्राप्नु॑वन्ति।
 आ॒स॒ह॒स्रात् प॒ङ्क्तिं पुन॑न्ति।
 ओम् ॥ 65 ॥

रजो॒ नव॑ च ॥ 49 ॥

ब्रह्म॑ मे॒धवा॑।
 मधु॑ मे॒धवा॑।
 ब्रह्म॑मे॒व मधु॑ मे॒धवा॑।
 ब्रह्मा॑ दे॒वानां॑ प॒द॒वीः क॑वी॒नामृ॑षि॒र्विप्रा॑णां
 म॒हि॒षो मृ॒गाणा॑म्।
 श्ये॒नो गृ॒ध्राणा॑ग॒स्वधि॑ति॒र्वना॑ना॒गुं सोमः॑
 प॒वि॒त्रम॒त्येति॑ रेभ॒न्।
 ह॒गुंस॑श्शु॒चिष॑द् वसु॒रन्तरि॑क्ष॒सद्धोता॑
 वेदि॑षदति॒थिर्दु॑रोण॒सत्।
 नृष॑द्व॒रस॑द॒तस॑द्व्यो॒मस॑द॒जा गो॒जा ऋ॑त॒जा
 अ॒द्रिजा॑ ऋ॒तं बृ॑हत्।
 य इ॒मं त्रि॑सु॒प॒र्णम॑चा॒चितं ब्रा॑ह्म॒णाय॑ दद्यात्।
 वी॒र॒ह॒त्यां वा ए॒ते घ्न॑न्ति।
 ये ब्रा॑ह्म॒णास्त्रि॑सु॒प॒र्णं प॑ठन्ति।

ते सोमं प्राप्नुवन्ति।

आसहस्रात् पङ्क्तिं पुनन्ति।

ओम् ॥ 66 ॥ ॥ 50 ॥

प्राणापानव्यानोदानसमाना मे शुध्यन्तां

ज्योतिरहं विरजां विपाप्मा भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 67 ॥ ॥ 51 ॥

वाङ्मनश्चक्षुश्श्रोत्रजिह्वाघ्राणरेतो

बुद्ध्याकृतिसंकल्पा मे शुध्यन्तां ज्योतिरहं

विरजां विपाप्मा भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 68 ॥ ॥ 52 ॥

शिरः पाणिपादपार्श्व पृष्ठोदरजङ्घशिश्नोपस्थपायवो

मे शुध्यन्तां ज्योतिरहं विरजां विपाप्मा

भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 69 ॥ ॥ 53 ॥

त्वक्चर्ममागंसरुधिरमेदोऽस्थिमज्जा मे शुध्यन्तां

ज्योतिरहं विरजां विपाप्मा भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 70 ॥ ॥ 54 ॥

शब्दस्पर्शरूपरसगन्धा मे शुध्यन्तां

ज्योतिरहं विरजां विपाप्मा भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 71 ॥ ॥ 55 ॥

पृथिव्यप्तेजो वाय्वाकाशा मे शुध्यन्तां

ज्योतिरहं विरजां विपाप्मा भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 72 ॥ ॥ 56 ॥

अन्नमयप्राणमयमनोमयविज्ञानमयानन्दमया
 मे शुध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा
 भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 73 ॥ ॥ 57 ॥

विविद्वि स्वाहा ॥ 74 ॥ ॥ 58 ॥

घषोत्काय स्वाहा ॥ 75 ॥ ॥ 59 ॥

उत्तिष्ठ पुरुष हरे लोहितपिङ्गलाक्षि देहिदेहि
 ददापयिता मे शुध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा
 विपाप्मा भूयासग्ग् स्वाहा ॥ 76 ॥ ॥ 60 ॥

ओग्ग् स्वाहा ॥ 77 ॥ ॥ 61 ॥

सत्यं परं परग्ग् सत्यग्ग् सत्येन न
 सुवर्गाल्लोकाच्च्यवन्ते कदाचन सताग्ग् हि
 सत्यं तस्मात्सत्ये रमन्ते तप इति तपो
 नानशनात्परं यद्धि परं तपस्तदुर्धर्षं
 तद्दुराधर्षं तस्मात्तपसि रमन्ते दम
 इति नियतं ब्रह्मचारिणस्तस्माद्दमे
 रमन्ते शम इत्यरण्ये मुनयस्तस्माच्छमे रमन्ते
 दानमिति सर्वाणि भूतानि प्रशग्सन्ति दानान्नाति
 दुष्करं तस्माद्दाने रमन्ते धर्म इति धर्मेण
 सर्वमिदं परिगृहीतं धर्मान्नातिदुश्चरं

तस्माद्धर्मे रमन्ते प्रजन् इति
 भूयाग्सस्तस्माद्भूयिष्ठाः प्रजायन्ते
 तस्माद्भूयिष्ठाः प्रजनने रमन्तेऽग्नय इत्याहु
 तस्मादग्नय आधातव्या अग्निहोत्रमित्याहु
 तस्मादग्निहोत्रे रमन्ते यज्ञ इति यज्ञो हि
 देवानाम् यज्ञेन हि देवा दिवङ्गतास्तस्माद्यज्ञे
 रमन्ते मानसमिति विद्वाग्सस्तस्माद्विद्वाग्सं
 एव मानसे रमन्ते न्यास इति ब्रह्मा ब्रह्मा हि
 परः परो हि ब्रह्मा तानि वा एतान्यवराणि
 तपाग्सि न्यास एवात्यरेचयद्य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ 78 ॥ ॥ 62 ॥

प्राजापत्यो हारुणिस्सुपर्णेयः प्रजापतिं
 पितरमुपससार किं भगवन्तः परमं वदन्तीति
 तस्मै प्रोवाच सत्येन वायुरावाति सत्येनादित्यो रोचते
 दिवि सत्यं वाचः प्रतिष्ठा सत्ये सर्वं प्रतिष्ठितं
 तस्मात्सत्यं परमं वदन्ति तपसा देवा
 देवतामग्र आयन्तपसर्षयस्सुवरन्वविन्दन्तपसा
 सपत्नान्प्रणुदामारातीगुस्तपसि सर्वं प्रतिष्ठितं
 तस्मात्तपः परमं वदन्ति दमेन दान्ताः
 किल्बिषमवधून्वन्ति दमेन
 ब्रह्मचारिणस्सुवरगच्छुन्दमो भूतानां

दुरा॒ध॒र्षं॑ द॒मे॒ स॒र्वं॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒तं॑ तस्मा॒द्ध॒मः॑
 प॒र॒मं॑ वद॑न्ति॒ श॒मे॒न॑ शा॒न्ता॒श्शि॒व॒मा॒च॒र॑न्ति॒
 श॒मे॒न॑ ना॒कं॑ मु॒नयो॒ऽन्व॒वि॒न्द॒च्छ॒मो॑ भू॒ताना॑स्
 दुरा॒ध॒र्ष॒गं॑ श॒मे॒ [दुरा॒ध॒र्ष॒च्छ॒मे॒] स॒र्वं॑
 प्र॒ति॒ष्ठि॒तं॑ तस्मा॒च्छ॒मः॑ प॒र॒मं॑ वद॑न्ति॒ दानं॑
 य॒ज्ञानां॑ व॒रूथं॑ दक्षि॑णा लो॒के दा॒तार॑गं
 स॒र्व॒भू॒तान्यु॑पजी॒वन्ति॑ दा॒नेना॑रा॒ती॒रपा॑नुदन्त दा॒नेन॑
 द्विष॑न्तो मि॒त्रा भ॑वन्ति दा॒ने स॒र्वं॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒तं॑
 तस्मा॑द्दानं प॒र॒मं॑ वद॑न्ति ध॒र्मो॑ वि॒श्व॑स्य॒ जग॑तः
 प्र॒ति॒ष्ठा लो॒के ध॒र्मि॑ष्ठं प्र॒जा उ॑पस॒र्पन्ति॑ ध॒र्मेण॑
 पा॒पम॑प॒नुद॑ति ध॒र्मे स॒र्वं॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒तं॑
 तस्मा॑द्ध॒र्मं प॒र॒मं॑ वद॑न्ति प्र॒जन॑नं॒ वै
 प्र॒ति॒ष्ठा सा॒धु प्र॒जाया॑स्त॒न्तु त॑न्वा॒नः पि॑तृ॒णाम॑नृ॒णो
 भव॑ति॒ तदे॒व त॒स्यानृ॑णं॒ तस्मा॑त् प्र॒जन॑नं प॒र॒मं॑
 वद॑न्त्य॒ग्नयो॑ वै त्रयी॑ वि॒द्या दे॒व॒यानः॑ प॒न्था
 गा॒र्ह॒प॒त्य ऋ॒क्पृ॒थि॒वी र॑थन्त॒रम॑न्वाहा॒र्य॒पच॑नो
 यजु॑र॒न्तरि॑क्षं वा॒मदे॒व्यमा॑ह॒वनी॒य॒स्साम॑ सु॒व॒र्गो
 लो॒को बृ॒हत्त॒स्माद॒ग्नीन्प॑र॒मं॑ वद॑न्त्य॒ग्नि॒हो॒त्र॒गं
 सा॒यं प्रा॒तर्गृ॑हाणां॒ निष्कृ॑ति॒स्स्वि॑ष्ट॒गं
 सु॒हुतं॑ य॒ज्ञक्र॑तूनां प्राय॑ण॒गं सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॑
 ज्योति॑स्तस्मा॒द॒ग्नि॒हो॒त्रं प॒र॒मं॑ वद॑न्ति य॒ज्ञ इति॑

य॒ज्ञो हि दे॒वानां॑ य॒ज्ञेन॒ हि दे॒वा दि॒वं गु॒ता
 य॒ज्ञेनासु॑रा॒नपा॑नुदन्त य॒ज्ञेन॑ द्विष॒न्तो मि॒त्रा
 भ॑वन्ति य॒ज्ञे स॒र्वं प्र॒ति॑ष्ठितं तस्मा॑द्य॒ज्ञं
 प॑र॒मं वद॑न्ति मान॒सं वै प्रा॑जाप॒त्यं
 प॒वित्रं॑ मान॒सेन॒ मन॑सा सा॒धु प॑श्यति मान॒सा
 ऋ॒षयः॑ प्र॒जा अ॑सृजन्त मान॒से स॒र्वं प्र॒ति॑ष्ठितं
 तस्मा॑न्मान॒सं प॑र॒मं वद॑न्ति न्या॒स
 इ॒त्याहु॑र्मनी॒षिणो॑ ब्र॒ह्माणं॑ ब्र॒ह्मा वि॒श्वः
 क॒त॒मस्स्व॑य॒म्भुः प्र॒जाप॑तिस्संवत्स॒र इति॑
 संवत्स॒रोऽसा॑वादि॒त्यो य ए॒ष आ॑दि॒त्ये पुरु॑ष॒स्स
 प॑रमे॒ष्टी ब्र॒ह्मा॒त्मा याभि॑रादि॒त्यस्त॑प॒ति
 र॒श्मिभि॑स्ताभिः प॒र्जन्यो॑ वर्षति
 प॒र्जन्ये॑नौषधिवनस्प॒तयः॑ प्रजा॑यन्त
 ओष॑धिवनस्प॒तिभि॑रन्नं भव॒त्यन्नेन॑ प्रा॒णाः
 प्रा॒णैर्बलं॑ बलै॒न तप॑स्तप॒सा श्र॒द्धा श्र॒द्धया॑
 मे॒धा मे॒धया॑ मनी॒षा म॑नी॒षया॑ मनो॒ मन॑सा
 शा॒न्ति॒श्शान्त्या॑ चि॒त्तं चि॒त्तेन॒ स्मृ॒ति॒ग्ं स्मृ॒त्या
 स्मा॒र॒ग्ं स्मा॒रेण॑ वि॒ज्ञानं॑ वि॒ज्ञाने॑ना॒त्मानं॑
 वेद॑यति॒ तस्मा॑द॒न्नं दद॑न्त्सर्वा॑ण्येतानि
 ददा॑त्यन्ना॑त्प्रा॒णा भ॑वन्ति भू॒तानां॑ प्रा॒णैर्म॑नो

मन॑सश्च वि॒ज्ञानं॑ वि॒ज्ञाना॑दान॒न्दो
 ब्र॑ह्मयो॒निस्स॑ वा ए॒ष पु॑रुषः प॒ञ्चा॒धा प॑ञ्चा॒त्मा
 येन॑ स॒र्वमि॑दं प्रोतं पृथि॒वी चा॒न्तरि॑क्षं च॒ द्यौश्च॒
 दि॒शश्चा॑वान्तरदि॒शाश्च॒ स वै स॒र्वमि॑दं जग॒त्स च॒
 भूत॑गं स भ॒व्यं जि॑ज्ञासकृ॒प्त ऋ॑त॒जा रयि॑ष्ठाः
 श्र॒द्धा स॒त्यो मह॑स्वान्त॒मसो॑परि॒ष्टाद्भा॑त्वा
 तमे॒वं मन॑सा हृ॒दा च॒ भूयो॑ न
 मृ॒त्युमु॑प॒याहि॑ वि॒द्वान् -तस्मा॑न्या॒समे॒षां
 तप॑सामतिरिक्त॒माहुः॑ ।

व॒सु॒र॒ण्यो [व॒सु॒र॒ण्वो] वि॒भूर॑सि प्रा॒णे
 त्वम॑सि सन्धा॒ता ब्र॑ह्मन्त्वम॑सि
 विश्व॑सृ॒क्तेजो॑दास्त्वम॑स्यग्नेर्व॒र्चोदा॑स्त्वम॑सि
 सूर्य॑स्य द्यु॒म्नोदा॑स्त्वम॑सि च॒न्द्रम॑स
 उ॒पया॑मगृहीतोऽसि ब्र॒ह्मणे॑ त्वा॒ मह॑स
 ओमि॒त्यात्मानं॑ युञ्जीतै॒तद्वै म॑होप॒निष॑दं
 दे॒वानां॑ गु॒ह्यं य ए॒वं वेद॑ ब्र॒ह्मणो॑
 महि॑मानमाप्नोति॒ तस्मा॑द्ब्र॒ह्मणो॑
 महि॑मानमित्युप॒निष॑त् ॥ 79 ॥ ॥ 63 ॥

तस्यै॒वं वि॒दुषो॑ य॒ज्ञस्या॑त्मा यज॑मानश्श्रद्धा पत्नी
 शरी॑रमि॒ध्ममुरो॑ वेदि॒र्लोमा॑नि ब॒र्हिर्वे॒दशि॑खा

हृदयं॑ यूपः॒ काम॒ आज्यं॑ म॒न्युः प॒शुस्तपो॑ऽग्निश्शमयि॒ता
 दक्षि॑णा वाग्धोता॑ प्रा॒ण उ॒द्गाता चक्षु॑रध्व॒र्युर्मनो॑
 ब्रह्मा॒ श्रोत्र॑म॒ग्नीद्याव॑द्धियते॒ सा दी॒क्षा यदश्ना॑ति
 यत्पिब॑ति॒ तद॑स्य सोमपा॒नं यद्रम॑ते॒ तदु॑प॒सदो
 यत्स॒ञ्चर॑त्युप॒विश॑त्युत्तिष्ठ॑ते च॒ स प्र॑व॒र्ग्यो
 यन्मुखं॑ तदा॑हव॒नीयो॒ यद॑स्य वि॒ज्ञानं॑ तज्जुहोति॒
 यत्सा॒यं प्रा॒तर॑त्ति॒ तत्स॒मिधो॒ यत्सा॒यं
 प्रा॒तर्म॒ध्यन्दि॑नं च॒ तानि॒ सर्व॑नानि॒ ये अ॑होरा॒त्रे ते
 द॑र्शपूर्णमा॒सौ ये॑ऽर्धमा॒साश्च॒ मासा॑श्च॒ ते
 चा॑तुर्मा॒स्यानि॒ य ऋ॒तव॑स्ते प॒शुब॑न्धा ये
 सं॒वत्स॒राश्च॑ परि॒वत्स॒राश्च॒ तेऽह॑र्ग॒णास्सर्व॑वेद॒सं
 वा ए॒तत्स॒त्रं यन्म॑रणं॒ तद॑व॒भृथ॑ ए॒तद्वै
 ज॑राम॒र्यम॑ग्निहो॒त्रं स॒त्रं य ए॒वं वि॒द्वानु॑द॒गय॑ने
 प्र॒मीय॑ते दे॒वाना॑मे॒व म॑हि॒मानं॑ ग॒त्वाऽऽदि॒त्यस्य॑
 सायु॑ज्यं गच्छ॒त्यथ॒ यो द॑क्षि॒णे प्र॒मीय॑ते पि॒तृणा॑मे॒व
 म॑हि॒मानं॑ ग॒त्वा च॒न्द्रम॑स॒स्सायु॑ज्यं गच्छ॒त्येतौ
 वै सूर्या॑चन्द्र॒मसो॑र्महि॒मानौ॑ ब्राह्म॒णो
 वि॒द्वान॒भिज॑यति॒ तस्मा॑द् ब्रह्म॒णो म॑हि॒मानं॑माप्नोति॒
 तस्मा॑द् ब्रह्म॒णो म॑हि॒मानं॑मित्युप॒निषत् ॥ ८० ॥ ॥ ६४ ॥

अम्भ॑सि भूर॒ग्नये॒ भूरन्नं॑ भूर॒ग्नये॑ च॒ पाहि॑ नो
 यश्छ॑न्द॒सां नमो॑ ब्रह्म॑ण ऋ॒तं तपो॑ यथा॑

वृक्षस्या॒णोरणी॑यान्त्सहस्र॑शीर्षम॒मृत॑मादित्यो वा ए॒ष
 आ॑दित्यो वै तेज॒ ओजो॑ घृणि॒स्सर्वो॑ वै कद्रु॒द्राय॑
 नमो हिरण्यबा॒हवे॑ यस्य॒ वैक॑ङ्कती कृणुष्व
 पाजोऽदि॑तिरापो वा इ॒दमापः॑ पुन॒न्त्वग्नि॑श्च
 सूर्य॑श्चाया॒त्वो भूरो॑ भूर्भुव॒स्सुव॑रो तदुत्तम॒
 ओम॑न्तश्चरत्य॑मृतोप॒स्तर॑णं प्रा॒णे निवि॑ष्टः प्रा॒णे
 निवि॑ष्टश्शि॒वोऽमृ॑तापिधा॒नग्ग् श्र॒द्धायां॑ प्रा॒णे निवि॑श्य
 प्रा॒णानाम॑ङ्गुष्ठमात्रो मे॒धा दे॒वी मे॒धां म॒ इन्द्रो॑
 ददा॑त्वप्स॒रास्वा मां॑ मे॒धा स॒द्यो
 वा॑मदे॒वाया॒घोरे॑भ्य॒स्तत्पु॑रु॒षाये॑शानो ब्रह्म॑मेतु ब्रह्म॑
 मे॒धया॒ ब्रह्म॑ मे॒धवा॒ प्राणा॑पान वाङ्म॑नश्शिरः
 पाणि॑ त्वक्चर्म शब्दस्पर्श पृथि॑व्यन्नमय विवि॑ट्टि
 घ॒षो॑त्का॒योत्तिष्ठो॑ग् स॒त्यं प्रा॑जाप॒त्यस्तस्यै॒वं चतु॑ष्पष्टिः ॥ 64 ॥

अम्भ॑सि वृषा॑ हृ॒ग्स॑स्सर्वो वा आया॑तु श्र॒द्धायां॑
 तत्पु॑रु॒षाय॒ पृथि॑व्येका॒न्नाशी॑तिः ॥ 80 ॥

॥ इति महानारायणोपनिषत् समाप्ता ॥